

סימן יא

לידע מלות חסרים ומלאים שבארבע פרשיות

אוצר החכמה
פרשת קדש
איתחיל 1234567

פרשת קדש: בכור מלא ו', זכור מלא ו', בחזק חסר ו', הוציא מלא ו' ויו"ד, יצאים חסר ו' ומלא יו"ד, יביאך מלא יו"ד, והאמרי חסר ו', והיבוס מלא ו', לאבתיך חסר ו' ומלא יו"ד, העבדה חסר ו', מצת חסר ו', השביעי מלא יו"ד, מצות מלא ו', שאר חסר ו', גבלך חסר ו', בעבור מלא ו', לאות מלא ו', ולזכרון מלא ו', ענייך מלא בשני יודי"ן, תורת מלא ו', הוצאך מלא ו' וחסר יו"ד, החקה חסר ו', למועדה מלא ו'.

פרשת והיה כי יביאך: יבאך חסר יו"ד, ולאבתיך חסר ו' ומלא יו"ד, חמר חסר ו', בכור מלא ו', בבניך מלא יו"ד, בחזק חסר ו', הוצאנו מלא ו', ויהרג חסר ו', בכור מלא ו', מבכר חסר ו', בכור מלא ו', זבח חסר ו', בכור מלא ו', לאות מלא ו', ולטוטפת מלא ו' ראשונה וחסר ו' שניה, ענייך מלא בשני יודי"ן, בחזק חסר ו', הוצאנו מלא ו'.

פרשת שמע: שמע *46 ע גדולה, אחד ד גדולה כשיעור ארבע דלתי"ן

נחפה בכסף

***46** כן הוא במדרש ר' עקיבא בן יוסף: "עיי"ן דשמע גדולה ומכאן אמרו חז"ל הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא וכן אות דלי"ת דאחד גדולה ומכאן אמרו חכמים שצריך לדקדק בדי של אחד"י. וכ"כ הרמב"ם (בפ"ב מתפילין ה"ו) וז"ל: "עיי"ן של שמע גדולה דלי"ת של אחד גדולה" וכן הוא בתיקון תפילין (דף קכ"ח בקובץ ספרי סת"ם) "עיי"ן דשמע גדולה

ותלויה וכו' דלי"ת דאחד גדולה ושמנה מכל דלתי"ן שבתורה". ועיי' בס' התרומה סוף הלי' תפילין, ובס' קרית ספר לרבינו המאירי מאמר ב' ח"א. [ובמסכת סופרים (פ"ט ה"ד) משמע שכל האותיות דשמע ישראל הם גדולות משאר האותיות, אלא שיש שינוי נוסחאות מכ"י, שרק אות דלי"ת גדולה, עיי"ש]. ובשיעור גדלם של האותיות

1234567

נחפה בכסף

בשאר האותיות הגדולות". עכ"ל.
 ונראה מדקדוק לשון קונטי
 מאורי אור שכתב "עולה קצת"
 משמע דבעי עכ"פ שיהא חלק
 מעובי גג הבי"ת מתחת לשירטוט,
 והוא כעין פשרה בין שתי הדיעות
 שהבאנו בשם ס' מאיר עיני
 סופרים. ויש לדקדק כן נמי
 מדברי המאירי בקרית ספר
 (מאמר ב' ח"א, והובא בס'
 מנח"ס הערה 533) שכתב
 "תלויות: ר"ל, גדולה וארוכה,
 יוצאת מקו שאר האותיות
 למעלה ולמטה כוא"ו דגחון".
 משמע, שסרח העודף על שאר
 האותיות מתחלק, וקצתו עולה
 למעלה, וקצתו יורד למטה, ולא
 כולו למעלה או למטה. וכן יש
 לבאר כוונת התיקון תפילין (דף
 קכ"ח בקובץ ספרי סת"ם) שכתב:
 "עיין דשמע גדולה ותלויה"
 שפירושו, כמש"כ בדברי המאירי,
 דהיינו שבולט קצת מעל
 השירטוט. ובמנח"ס שם, ביאר
 כוונת התיקון תפילין שר"ל שמה
 שגדול יותר משאר האותיות
 האחרות צריך שתהא הבליטה
 לצד מעלה. ואין דבריו מוכרחים.
 ולמעשה, שמעתי מהגרי"מ
 שטרן שליט"א (מו"צ בבי"ד של
 הגר"ש ואזנר שליט"א) שהדרך

הגדולות כי בכתבי האר"י ז"ל
 (והובא במ"א ריש סי' ל"ב ובמ"ב
 סי' ל"ב ס"ק א') שצריך לכתוב
 דלי"ת דאחד כמו ד' דלתי"ן
 קטנים וכי המ"ב דאפשר שאין
 משערין באותו כתב, רק כל שיש
 בו ד' דלתי"ן קטנים מאוד סגי,
 ומשו"ה נוהגים דתהא רק גדולה
 משאר דלתי"ן שבאותו כתב.

ויש לדון בסרח העודף
 שבאותיות הגדולות, האם צריך
 שיהא מעל קו השירטוט או
 למטה מקו השירטוט כשאר
 האותיות. ובס' מאיר עיני סופרים
 (סי' י"ד) הביא מחלוקת בזה.
 וז"ל: "בי"ת דבראשית צריכה
 להיות בי"ת רבתי, דהיינו שהקו
 העליון של הבי"ת הוא עב ביותר,
 וסרח העודף עולה למעלה משיווי
 שאר האותיות שבשורה. וי"א
 שלמעלה הוא שוה לשאר
 האותיות וסרח העודף הוא
 למטה".

אבל בס' קסת הסופר (סי'
 ט"ז סק"ח) הביא מקונטרס
 מאורי אור בשם הזוה"ק וז"ל:
 "כי בספר בני יונה בקונטרס
 מאורי אור דבי"ת דבראשית,
 בי"ת רבתי. ובזוהר משמע דסרח
 העודף עולה קצת למעלה משיווי
 השורה מסדר שאר האותיות וכן

קטנים, מאדך חסר ו', לבניך מלא יו"ד, בביתך מלא יו"ד ראשונה וחסר יו"ד אחרונה, ובקומך מלא ו', לאות מלא ו', ידך חסר יו"ד, לטטפת חסר שני ווי"ן, עיניך מלא בשני יודי"ן, מזוזות חסר ו' ראשונה ומלא ו' שניה, ביתך חסר יו"ד שניה, ובשעריך מלא יו"ד.

פרשת והיה אם שמע: שמע חסר ו', מצותי בוא"ו אחת, יורה מלא ו', ומלקוש מלא ו', ותירשך מלא יו"ד וחסר ו', והשתחיתם מלא יו"ד, יכולה מלא ו', הטבה חסר ו', נתן חסר ו', אתם חסר ו', לאות מלא ו', לטוטפת מלא ו' ראשונה וחסר ו' אחרונה, עיניכם מלא בשני יודי"ן, אתם חסר ו', בביתך חסר יו"ד שניה ובקומך מלא ו', מזוזות מלא שני ווי"ן, ביתך חסר יו"ד שניה, ובשעריך מלא יו"ד, לאבתיכם מלא יו"ד וחסר ו'.

נחפה בכסף

הטובה ביותר היא כנ"ל דהיינו שיהא חלק מעובי גג האות מעל השירטוט וחלק למטה מהשירטוט. וכן שמעתי בשם הגרבי"צ אבא שאול שליט"א. ודע עוד, שאם לא דקדק בכתיבת האותיות הגדולות, אין זה פוסל כלל, והתפילין כשרים אפילו לכתחילה. אלא שאין זה בגדר מצוה מן המובחר וכמו שכתב הרמב"ם (בפי"ז מהל' ס"ת ה"ח וט') ויזהר באותיות הגדולות ובאותיות הקטנות וכו' כמו שהעתיקו הסופרים איש מפי איש ויזהר בתגין וכו' כל אלו הדברים לא נאמרו אלא למצוה מן המובחר ואם שינה בתיקון זה וכו' הרי זה ספר כשר". מבואר בדברי הרמב"ם שכתובת האותיות הגדולות אינו אלא למצוה מן המובחר ואם לא דקדק בכתיבתם כשר אפי' לכתחילה. וכ"כ בס' מאיר עיני סופרים. (סי' י"ד בעיטורי סופרים סק"א).

אלא שמ"מ אין זה בגדר מצוה מן המובחר, ולכן אם אפשר לתקן מצוה לתקן כדי לקיים המצוה כתקנה. ופשוט שאין בתיקון זה משום כתיבה שלכ"ס.